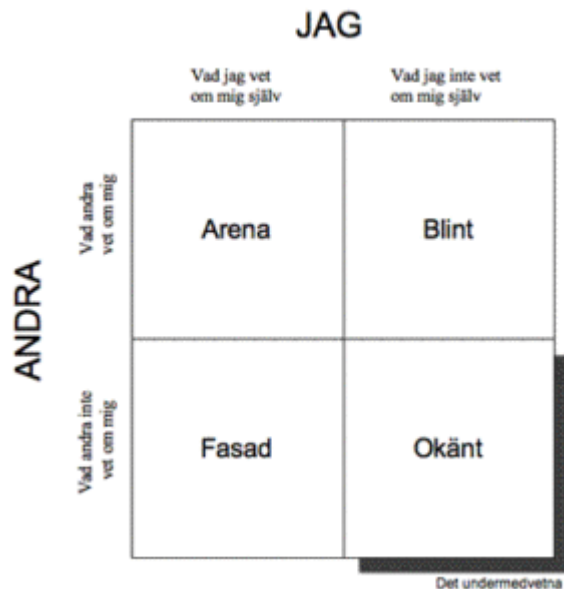

Heteromatrix förklarar varandra - Judith Butler

Det som ställs mot varandra börjar gärna dansa tillsammans. När dansen kommer igång ger de varandra kraft och energi. Dansare skapar olika turer för att röra sig tillsammans. Själva dansandet skapar ordning, utan att ordning behöver vara en avsikt. Ordningar som bygger på motsatser kallas ibland heteroordningar och själva motsatsstrukturen kallas heteromatrix.

Hetero kommer från grekiskans annan och olik. Hetero används i den här texten på ordningar som skapar skillnader och motsatser: man-kvinna, regering-protest, våld-ickevåld, medborgare-ickemedborgare, makt-motstånd.

Motsatser formar en speciell form av matriser. Matris kommer från mater, moder. Matriser försöker visa hur saker är besläktade, hur de hör ihop. En vanlig matris idag är fyrfältstabell där två motsatser ställs vågrätt och två andra ställs lodrätt. Saker kan sedan snyggt placeras in i de fyra rutorna.

Motsatsmatriser eller heteromatrixer förklarar hur saker hör ihop genom att ha motsatta egenskaper. De förs ihop som varandras motsatser. Icke-våld reduceras på så sätt till utan-våld. Kvinna förstås som motsatsen till man eller som icke-man (wo-man). Motstånd reduceras till motstånd mot makt. Civil olydnad reduceras till fredlig olydnad till lagen.

När något förklaras genom sin motsats placeras motsatsen som dess centra. Det blir sin motsats.

Kvinnan som motsatsen till mannen

En heteromatrix förklarar kvinnors egenskaper och handlingar som annorlunda mannen eller som mannens motsats. Mannen pekas på så sätt ut som centrum för kvinnans handlingar, som den kvinnan är annorlunda. Feminism reduceras därmed till en reaktion på mannens överordning och förtryck. Mannen placeras i centrum för feminismen. Heteromatrix kan fortsätta i samma spår och förklara lesbisk som manshat eller som dåliga erfarenheter av män. lesbisk skulle i så fall egentligen handla om mannen.

Vi kan förstå heteromatrix som ett speciellt sätt att se på världen. Som speciella glasögon som producerar en form av vidskepelse (skepelse kommer etymologiskt från skepnad). När vi tittar oss omkring med heteromatrix-glasögon så bekräftas den bild vi redan har sett.

Heteromatrix uppfattar något som

1. Begär till sin motsats
2. Begär att bli sin motsats
3. Motvilja mot sin motsats
4. Motstånd mot sin motsats

Exempelvisvis butch förklaras via heteromatrix som en kvinnas begär att bli man. Att använda manliga attribut skulle alltså förklaras som vilja att bli man eller att bli som en man. Den som söker hen finner. Letar man tillräckligt länge så hittar man säkert någon butch som kan bekräfta detta seende. Även om det i vissa enskilda fall skulle stämma så är dock butch något annat. Manliga attribut är så mycket annat än män. Män får ofta anstränga sig för att skaffa sig manliga attribut.

Dragqueen

Dragqueens och transvestiter förklaras via heteromatrix som begär att bli kvinna eller att bli som en kvinna. Utvecklandet av kvinnlighet och kvinnliga

attribut skulle därmed bero på en kvinnlig brist, brist på kvinnlighet. Och alltså inte på kreativitet med kvinnlighet.

Ska i så fall även kvinnors användning av kvinnliga attribut, smink och kläder, förklaras som avsaknad av kvinnlighet? Eller ska vi förstå det som kreativitet med kvinnlighet?

I tidig radikalfeminism uppstod en kritik mot dragqueens, transvestiter, transkvinnor och ibland även mot bögar som uttryck för kvinnohat eller appropriering av kvinnlighet. Judith Butler analyserar hur kvinnan i denna form av feminism görs till förklaringen, till det som förklarar drag och bög. För dessa radikalfeminister skulle drag och även bög egentligen handla om kvinnan. Denna variant av radikalfeminism återskapar heteromatrisen.

Reaktiv

När något är fast i sin reaktion mot något annat blir det reaktivt. Det som blir reaktivt tenderar att se sig själv som motsatsen till vad det vänder sig mot. Det reaktiva låter vad det vänder sig mot bestämma sina egenskaper. Heteromatriser förvandlar saker och ting till reaktiva motsatspar.

Heteromatrix visar på en stark vilja att bli reaktiv, att ställa sig mot varandra som motsatspar, att vara emot.

Protester producerar heteromatriser

Protester och nej-sägande fastnar gärna i heteromatrix. Icke våld, som hos Gandhi överskred och lämnade sin negation till våldet, pressas i västvärlden gärna tillbaka in i en heteromatrix. Icke våld reduceras till våldets motsats, till snällhet eller till frånvaro-av-våld. Icke våld, som hos Gandhi handlade om konstruktivt ingripande i våld samt om upptrappning av motstånd, förlorar därmed sin omvälvande betydelse.

Det är inte så att det mesta fastnar i heteromatrix. Många saker undviker reaktivitet. De provar nya riktningar och variationer som inte är bestämda av motsatser. De skapar, uppfinner, upptäcker och queerar. De ger inte makt till sin motsats, om de nu ens har någon motsats. De vägrar dansa pardans. Men de dansar!

Judith Butler om radikalfeministisk kritik mot drag och bögar som kvinnohat

"This tradition within feminist thought has argued that drag is offensive to women and that it is an imitation based in ridicule and degradation. Raymond, in particular, places drag on a continuum with cross-dressing and transsexualism, ... maintaining that in each practice women are the object of hatred and appropriation, and that there is nothing in the identification that is respectful or elevating." (Judith Butler, *Bodies that matter*, 1993, s 126)

"The problem with the analysis of drag as only misogyny is, of course, that it figures male-to-female transsexuality, cross-dressing, and drag as male homosexual activities-which they are not always-and it further diagnoses male homosexuality as rooted in misogyny. The feminist analysis thus makes male homosexuality about women, and one might argue that at its extreme, this kind of analysis is in fact a colonization in reverse, a way for feminist women to make themselves into the center of male homosexual activity (and thus to reinscribe the heterosexual matrix, paradoxically, at the heart of the radical feminist position). Such an accusation follows the same kind of logic as those homophobic remarks that often follow upon the discovery that one is a lesbian: a lesbian is one who must have had a bad experience with men, or who has not yet found the right one." (Judith Butler, *Bodies that matter*, 1993, s 127)